

บทที่ 2

การรับรู้และความจริง

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของความรู้ (knowledge) และกระบวนการของการรู้ (knowing process) นั้นเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเรื่องของการรับรู้ (perception) และความจริง (truth) อย่างมาก การทำความเข้าใจในเรื่องความหมายของการรับรู้ กระบวนการของการรับรู้ และธรรมชาติของความจริงนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีความรู้ เนื้อหาในบทนี้จึงเป็นการปูพื้นในเรื่องการรับรู้และความจริงเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในประเด็นปัญหาทางญาณวิทยาเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ ที่มาของความรู้ และความสมเหตุสมผลของความรู้ที่จะตามมาในบทต่อ ๆ ไป

2.1 การรับรู้

ในพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ได้อธิบาย การรับรู้ (perception) หรือสัญชาตญาณว่าเป็น การรับรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัสหรือจิต เป็นการรับรู้โดยตรงไม่ผ่านกระบวนการคิด¹ หากจะกล่าวให้เข้าใจได้ง่าย การรับรู้นั้นก็คือ กระบวนการที่สิ่งต่าง ๆ นั้นถูกรับรู้ขึ้นต้น² (apprehended) หรือถูกนำเข้ามาสู่ความตระหนัก³ (awareness) ของเรา โดย กระบวนการดังกล่าวนั้นเป็นการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของผู้รู้ (The knower) กับสิ่งที่ถูกรู้

¹ พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, อ้างแล้ว, หน้า 77.

² การรับรู้ขึ้นต้น (apprehension) คือ การรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในขั้นแรก ๆ เมื่อยังไม่ได้สัมพันธ์กับความรู้อื่น ตรงกันข้ามกับความเข้าใจซึ่ง (comprehension) ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างลึกซึ้ง เป็นความรู้ที่สูงขึ้นไปจากการรับรู้ขึ้นต้น ในเมื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้อื่นด้วย

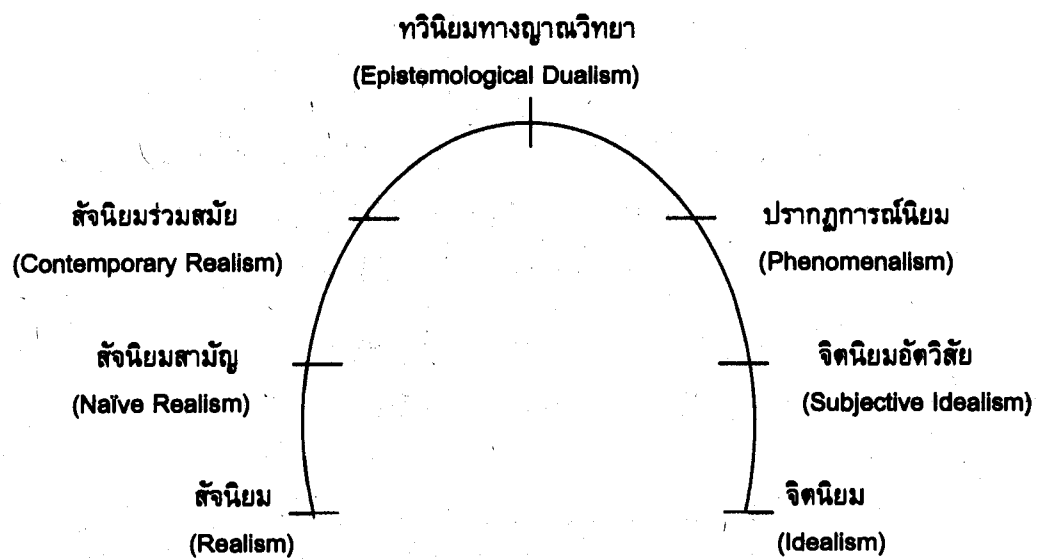
คำอธิบายจาก พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เพิ่งอ้าง, หน้า 8, 19.

³ ความตระหนัก เป็นการรับรู้ซึ่งพิจารณากันในแง่ของการกระทำ มี 2 นัย คือ 1. รู้ว่ารู้อะไร 2. รู้ว่ากำลังรู้อะไรอยู่

คำอธิบายจาก พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เพิ่งอ้าง, หน้า 11.

(The known) โดยทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ดังกล่าวที่มีแตกต่างกันไปนั้นได้ทำให้เกิดทฤษฎีการรับรู้ (theories of perception) ที่หลากหลาย โดยทฤษฎีที่มีแนวคิดที่ตรงกันข้ามก็คือ ทฤษฎีของพวกสัจนิยม (Realism) กับทฤษฎีของพวกจิตนิยม (Idealism) และก็มีทฤษฎีที่อยู่ตรงกลางที่เห็นว่าทั้งวัตถุ (object) กับจิต (idea) นั้นมีอยู่จริง โดยในกระบวนการรับรู้ทั้งสองอย่างจำเป็นต้องทำงานร่วมกันที่เป็นแนวคิดแบบทวินิยมในทางญาณวิทยา (Epistemological Dualism) และนอกจากนี้ก็ยังมีแนวคิดอื่น ๆ อีกที่แตกต่างกันในส่วนของรายละเอียด เช่น ทฤษฎีการรับรู้แบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) ทฤษฎีการรับรู้แบบจิตนิยมอัตวิสัย (Subjective Idealism) ทฤษฎีการรับรู้ของพวกสัจนิยมร่วมสมัย (Contemporary Realism) เป็นต้น

โดย แสตนลีย์ เอ็ม โชนเนอร์ ⁴ (Stanley M. Honer) ได้เขียนเส้นแสดงตำแหน่งทางความคิดของทฤษฎีการรับรู้ที่จะช่วยให้เข้าใจแนวคิดในเรื่องนี้ได้ง่ายขึ้นไว้ดังนี้

⁴Stanley M. Honer, Thomas C. Hunt, Dennis L. Okholm. Invitation to Philosophy : Issues and Options. (Ontario: Wadsworth Publishing Company, 1999), p. 52.

2.2 ทฤษฎีการรับรู้

ต่อประเด็นคำถามที่ว่า อะไรคือสิ่งที่เรารู้ (What do we know ?) และธรรมชาติของสิ่งที่เรารู้นั้นเป็นอะไร (What is the nature of that which we know ?) ก็มีคำตอบทางญาณวิทยาที่แบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ สัจนิยม (Realism) และจิตนิยม (Idealism)

โดยพวกจิตนิยมมีทรรศนะว่า โลกภายนอกนั้นไม่ได้มีอยู่จริงในลักษณะที่เป็นวัตถุทางกายภาพ แต่การรับรู้ที่เรารู้เองคือสิ่งที่อยู่จริง ความจริงนั้นมีลักษณะเป็นจิต⁵ และสิ่งที่อยู่นั้นอธิบายได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ของจิตหรือเป็นความคิด การมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับจิต และสิ่งที่เรารู้ได้ก็คือจิตและสิ่งที่มีอยู่ในจิตเท่านั้น เพราะจิตคือสิ่งเดียวที่มีอยู่ ความรู้ทั้งหมดนั้นอยู่ในจิตและเกิดจากจิต ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับจิตจึงเป็นพื้นฐานและที่มาของความรู้ทั้งปวง

ในขณะที่พวกสัจนิยม เห็นว่าโลกภายนอกนั้นอยู่จริง และมีอยู่ได้ด้วยตัวเองไม่ว่าเราจะรับรู้มันหรือไม่ก็ตาม โดยการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ นั้นไม่ขึ้นอยู่กับจิตและการรับรู้ของจิต และเราสามารถที่จะรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอกได้

สัจนิยมสามัญ (Naïve Realism หรือ Commonsense Realism) เป็นทรรศนะที่ว่าเมื่อเรารับรู้วัตถุหรือสิ่งภายนอก (Object) นั้น มันเป็นการที่เรามีประสบการณ์ของวัตถุนั้นตามที่มันเป็นอยู่จริง คือ มันไม่มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ประสาทสัมผัสรับรู้กับสิ่งที่เรารู้หรือเข้าใจในจิต เช่น ในการรับรู้ว่าเป็นสีเขียว กลม นุ่ม เปรี๊ยะ กลิ่นสดชื่น ของมะนาว นั้น พวกสัจนิยมสามัญก็จะเห็นว่าเป็นการรับรู้ สี รูปร่าง สัมผัส รส กลิ่น ของมะนาวอย่างที่เป็นจริง ๆ และมะนาวนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่มีได้ด้วยตัวของมันเองโดยไม่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของเรา โดยสิ่งที่เรารับรู้นั้นก็คือวัตถุนั้น และสิ่งที่เรารับรู้ก็เหมือนกับสิ่งที่มีอยู่

---

⁵จิต (mind) เป็นสิ่งที่ทำหน้าที่ในการตระหนักรู้ที่เป็นไปในทางที่ทำให้เกิดปัญญา โดยจิตเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่รับรู้ จำ จินตนาการ คิด ตัดสิน ให้เหตุผล รู้สึก มีเจตจำนง และอื่น ๆ และจิตยังเป็นประเภทหนึ่งของประสบการณ์ที่ใช้ในความหมายที่ตรงกันข้ามกับวัตถุ (matter) โดยคำว่าจิตในแต่ละระบบอภิปรัชญา (จิตนิยม, วัตถุนิยม, ธรรมชาตินิยม) นั้นอาจจะนิยามต่างกันไป

คำอธิบาย จาก Stanley M. Honer, *Invitation to Philosophy*. Ibid., p. 238.

จริงในโลกภายนอก การมองการรับรู้ในลักษณะนี้เป็นการมองแบบง่าย ๆ ที่ไม่มีการวิเคราะห์วิจารณ์อะไรมาก และก็เป็นทรรศนะที่คนส่วนใหญ่เห็นและเข้าใจกันเช่นนั้น

ทวินิยมทางญาณวิทยา (Epistemological Dualism) หรือที่เรียกกันว่า ทฤษฎีตัวแทน (Representative Theory of Perception) นั้นถือกำเนิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 โดยจอห์น ล็อก ซึ่งเป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษผู้ก่อตั้งแนวคิดแบบประสบการณ์นิยม (Empiricism)

ตามแนวคิดนี้โลกของวัตถุ (world of objects) หรือสิ่งภายนอกนั้นมีอยู่จริงโดยอิสระ และโลกของความคิด (world of ideas) ก็เป็นสิ่งที่มียู่เช่นกัน กล่าวคือ ทั้งวัตถุ (object) และความคิด (ideas) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต่างกันและอยู่แยกจากกันนั้นเป็นสิ่งที่มียู่โดยในกระบวนการรับรู้ นั้น วัตถุหรือสิ่งภายนอกนั้นจะกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสทำให้เกิดการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) ซึ่งก็ทำให้เกิดความคิด (ideas) ขึ้นในจิต โดยในการนี้จิตก็จะรับรู้หรือสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งที่มีอยู่ภายนอกด้วยการสร้างความคิดเกี่ยวกับสิ่งภายนอกนั้น โดยความคิดที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ภายนอก (external thing) แต่เป็นสิ่งที่แทน (representation) ของสิ่งที่มีอยู่ภายนอก ในทำนองเดียวกับที่ภาพถ่ายที่เป็นสิ่งแทนสิ่งที่อยู่ในภาพนั้น โดยหากจะอุปมาเปรียบเทียบกับการถ่ายรูปแล้ว อวัยวะรับสัมผัสของเราก็เปรียบได้กับกล้องถ่ายรูปที่ใช้ถ่ายรูปสิ่งต่าง ๆ โดยอวัยวะรับสัมผัสนั้นจะลอกแบบหรือเป็นสิ่งแทนสิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอก และจิตก็ทำหน้าที่ให้เกิดการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ซึ่งโดยวิธีการนี้ก็จะทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งภายนอก การรับรู้ในลักษณะนี้จึงเป็นแบบทวินิยม (dualism) ในแง่ของการมีสิ่งภายนอกที่ดำรงอยู่ในฐานะเป็นวัตถุ และการมีความคิดซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งภายนอกที่มีอยู่ในจิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการรับรู้

ทฤษฎีการรับรู้แบบทวินิยมทางญาณวิทยาหรือทฤษฎีตัวแทนนี้จึงเป็นแนวคิดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างทฤษฎีการรับรู้แบบจิตนิยม ซึ่งเห็นว่าการรับรู้ของเราเกิดจากจิตเท่านั้น กับทฤษฎีการรับรู้แบบสัจนิยมซึ่งเห็นว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอยู่โดยอิสระจากจิตและการรับรู้ของเรา เนื่องจากการถือว่าทั้งจิตและวัตถุเป็นสิ่งที่มียู่จริงและต่างก็เป็นสิ่งที่มิมีบทบาทในการรับรู้

จิตนิยมแบบอัตวิสัย (Subjective Idealism) เป็นทฤษฎีการรับรู้ที่ตรงกันข้ามอย่างที่สุดกับทฤษฎีการรับรู้แบบสัจนิยมที่เกิดขึ้นจากการที่ จอร์จ เบิร์คเลย์ ผู้เป็นนักปรัชญาในกลุ่มประสบการณ์นิยมในศตวรรษที่ 18 นั้นไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีของ จอห์น ล็อก ที่บอกว่าจิตและวัตถุเป็นความเป็นจริงสองอย่างที่เป็นอิสระแยกจากกัน แม้ว่าเขาจะเห็นสอดคล้องกับล็อกว่าสิ่งที่เรารู้ได้ก็คือความคิดที่เป็นผลจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส แต่เบิร์คเลย์ก็ตั้งคำถามว่าเราจะอนุมานถึงการมีอยู่จริงของวัตถุหรือสิ่งภายนอกที่เป็น การรับรู้ทางประสาทสัมผัสได้อย่างไร และเราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าความคิดของเรานั้นเป็นตัวแทนวัตถุหรือสิ่งภายนอกเหล่านั้นจริง

สำหรับเบิร์คเลย์ เขาเห็นว่าเราไม่สามารถให้หลักฐานหรือเหตุผลเพื่อสนับสนุนการมีอยู่ของวัตถุหรือสิ่งภายนอกได้ เพราะสิ่งทั้งหลายที่เรารับรู้ นั้นเป็นการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) ซึ่งจิตของเราใช้ในการสร้างความคิด (idea) สำหรับเบิร์คเลย์ การรับรู้ นั้นเป็นกระบวนการที่จิตตีความและจัดระบบผัสสาการหรือการรับรู้ทางประสาทสัมผัสเพื่อทำให้เกิดความคิด และสิ่งที่จิตสัมผัสเกี่ยวข้องกับตัวก็มีแต่ความคิดเท่านั้น ดังนั้นสิ่งที่เรารับรู้ว่าเป็นจริงนั้นก็เกิดขึ้นจากความคิดที่มีอยู่ในจิตทั้งสิ้น และด้วยเหตุนี้ เขาจึงสรุปออกมาเป็นคติบท (maxim) ทางญาณวิทยาว่า " การมีอยู่คือการถูกรับรู้ " (To be is to be perceived.)

โดยแนวคิดจิตนิยมแบบอัตวิสัยที่ว่าสรรพสิ่งมีอยู่ในจิต และไม่อาจมีอยู่ได้โดยปราศจากจิตหรือการรับรู้ของจิตนี้ หากเป็นไปอย่างสุดโต่งก็จะนำไปสู่ทฤษฎีที่ว่า มีแต่ตัวผู้รับรู้เท่านั้นที่มีอยู่ และความเป็นจริงก็จะถูกกำหนดอยู่เฉพาะกับสิ่งที่เรารับรู้เท่านั้น จิตของคนเราจะไม่สามารถรับรู้สิ่งอื่นนอกจากความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของตนเอง ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เรียกว่า เอกัตนิยม (Solipsism) และเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงทฤษฎีสุดโต่งดังกล่าว เบิร์คเลย์จึงให้พระเจ้า (God) ได้เข้ามามีบทบาทในการรับรู้ โดยให้พระองค์เป็นที่มาของความคิดทั้งปวง และให้สรรพสิ่งนั้นมีการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องด้วยเหตุที่มันอยู่ในการรับรู้ของพระเจ้าตลอดเวลา

ปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) เป็นทฤษฎีการรับรู้ที่ประสานจิตนิยมกับทวินิยมเข้าด้วยกัน โดย อิมมานูเอล คานท์ นักปรัชญาชาวเยอรมันในศตวรรษที่ 18 เป็นผู้เสนอทฤษฎีดังกล่าว เพื่อที่จะให้แนวคิดแบบจิตนิยมที่ถูกลดบทบาทและความสำคัญ

ลงในช่วงที่วิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากนั้นได้กลับมามีความสำคัญอีกครั้ง ในขณะที่เดียวกันกับการพยายามที่จะทำให้เกิดความสมดุลกันของประสบการณ์กับความคิด ในทฤษฎีการรับรู้ของเขา

ในปรัชญาของคันทันนั้น มีการแบ่งความเป็นจริงออกเป็น 2 อย่าง คือ ปรากฏการณ์ (phenomenon) ซึ่งเป็นสิ่งหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏและสามารถรู้ได้ เช่น โลก ที่เรามีประสบการณ์อย่างหนึ่ง กับความเป็นจริงที่อยู่เหนือประสบการณ์และเหตุผล สัมผัสที่เราได้แต่เพียงว่ามี แต่ไม่อาจจะอธิบายได้ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ที่คันทัน เรียกว่า นูเมนอน⁶ (noumenon)

สำหรับคันทันแล้ว มนุษย์ไม่สามารถที่จะรับรู้สิ่งที่จริงในตัวของมันเอง (thing – in – itself) หรือนูเมนอน อีกทั้งเราก็ไม่มีทางที่จะรู้หรือพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่มีอยู่จริงเหล่านั้นคืออะไร เราจะรู้ได้เพียงสิ่งที่ปรากฏหรือปรากฏการณ์เท่านั้น โดยคันทันได้อธิบายไว้ว่า ในกระบวนการรู้ นูเมนอนจะไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้เกิดการรับรู้ และจิตจะทำหน้าที่ แปลสิ่งที่เรารับเข้ามาทางการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) นั้นให้เป็นความคิด ความเข้าใจ (concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ

ในทฤษฎีการรับรู้ของคันทัน ได้มีการแยกความแตกต่างระหว่างรูปแบบ (form) กับเนื้อหา (content) ของความรู้ โดยรูปแบบของความรู้เป็นการที่จัดจากระบบและโครงสร้างให้กับสิ่งที่เรารับเข้ามา ส่วนเนื้อหาของความรู้เป็นสิ่งที่มาจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส โดยในกระบวนการนี้ ประสาทสัมผัสจะให้ข้อมูล เช่น สี กลิ่น รส แล้ว จิตจะนำข้อมูลทางผัสสะ (sense data) เหล่านี้ไปจัดระบบให้เข้ากับรูปแบบหรือ โครงสร้างทางความคิด (category) พร้อมทั้งตีความข้อมูลดังกล่าวจึงจะทำให้เกิดความ เข้าใจขึ้นได้ การรับรู้สำหรับคันทันจึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทั้งรูปแบบและเนื้อหา และทั้ง ประสบการณ์และเหตุผลต่างก็มีส่วนมีบทบาทในการทำให้เกิดความรู้

สังคมนิยมร่วมสมัย (Contemporary Realism) เป็นทฤษฎีการรับรู้สมัยใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยนักปรัชญาที่อยู่ในกลุ่มนี้ก็เช่น อี. บี. โฮลท์ (E. B. Holt, 1873-1946) และ คับบลิว พี มอนตากิว (W. P. Montague, 1873-1953) โดยทั้งสองต่างก็

⁶คำอธิบายจาก ทอานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, อ้างแล้ว, หน้า 72.

ยอมรับแนวคิดที่ว่า โลก สิ่งภายนอก หรือวัตถุนั้นเป็นสิ่งที่มียุจริงและเป็นสิ่งที่เปิดรับให้กับประสบการณ์ทางระบบประสาทของมนุษย์ โดยในกระบวนการของการรับรู้สิ่งภายนอก สิ่งที่เรารับรู้จะไม่มีเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เราสัมผัสด้วยประสาทสัมผัส หรือด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์นั้นมันไม่ได้เปลี่ยนไปด้วยการสังเกตของเรา ตามทรรศนะนี้ การรับรู้เป็นการที่สิ่งต่าง ๆ แสดงออกหรือปรากฏแก่มนุษย์และองค์ประกอบของมนุษย์

สำหรับพวกสัญนิยมร่วมสมัย การรับรู้จะถูกมองในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างการทำหน้าที่ของระบบประสาทของมนุษย์กับโลกภายนอก ในลักษณะที่ว่า การกระตุ้นทางประสาทสัมผัส (sensory stimulation) นั้นจะทำให้เราสามารถอนุมานหรือรู้ถึงคุณสมบัติของวัตถุหรือสิ่งภายนอกได้ อีกทั้งพวกเขายังมองว่าการรับรู้เป็นการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในแง่หนึ่งด้วย นอกจากนั้นพวกสัญนิยมร่วมสมัยนี้ยังมีลักษณะของการไม่ยอมรับทรรศนะที่เป็นระบบความคิดแบบปิดหรือการสรุปโดยไม่พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับในส่วนของการที่จะนำเสนอแนวคิดหรือทฤษฎีของพวกสัญนิยมร่วมสมัยนั้นก็จะเป็นการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

2.3 ความจริง

ในทางญาณวิทยา นอกจากเราจะไม่สามารถแยกเรื่องความจริง (truth) ออกจากการพูดถึงเรื่องการรับรู้แล้ว ความจริงยังเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันทางความคิด (conceptual link) กับความรู้ ในแง่ที่ว่าความรู้จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความจริง และการบอกว่าเรา “รู้” สิ่งใดนั้น มันก็เท่ากับเป็นการยืนยันความจริงของสิ่งนั้นด้วย และโดยทั่วไปแล้ว เราก็จะไม่ยอมรับสิ่งที่ไม่จริงว่าเป็นความรู้ ความจริงจึงถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นของสิ่งที่จะถือได้ว่าเป็นความรู้⁷

---

⁷R. Feldman, *Epistemology*. (New Jersey : Prentice Hall, 2003), pp. 12-18.

อย่างไรก็ตาม ในปรัชญานั้นก็มีทฤษฎีหรือมุมมองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความจริงและธรรมชาติของความจริง จนเกิดเป็นทฤษฎีความจริงที่หลากหลาย โดยในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีความจริงที่สำคัญ 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย และทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม

2.3.1 ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย (Correspondence Theory of Truth) ถือว่าข้อความที่จริง (true) คือ ข้อความที่ตรงกันกับข้อเท็จจริงหรือความเป็นจริง การกล่าวถึงความจริงจึงเป็นการกล่าวถึงข้อเท็จจริง (facts) ตามที่มันมีอยู่ หรือกล่าวถึงเหตุการณ์ (events) ตามที่มันเป็นอยู่ โดยทั้งข้อเท็จจริงและเหตุการณ์นั้นเป็นสิ่งที่มิได้อยู่เอง และการมีอยู่โดยอิสระของมันโดยไม่ขึ้นกับสิ่งใดนั้นก็ยืนยันได้จากการมีประสบการณ์หรือการรับรู้ของเราหรือของบุคคลอื่น ๆ

ตัวอย่างเช่น การกล่าวว่ “ ขณะนี้ฟ้าครึ้ม ” นั้น เราจะรู้ได้ว่าจริงหรือไม่ก็โดยการมองออกไปนอกหน้าต่างและดูสภาพท้องฟ้าในขณะนั้น ถ้าขณะนั้นท้องฟ้าครึ้มเราก็จะสรุปได้ว่ามันเป็นจริง (true) แต่ถ้าขณะนั้นฟ้าใสเราก็จะสรุปได้ว่าข้อความนั้นเท็จ (false)

2.3.2 ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย (Coherence Theory of Truth) ถือว่าข้อความที่เป็นจริงนั้นคือข้อความที่สอดคล้องกับข้อความอื่น ๆ ที่อยู่ในระบบเดียวกัน โดยในระบบของความคิดนั้นเราสามารถที่จะเพิ่มข้อความใหม่ ๆ เข้าไปให้เป็นระบบที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ตราบเท่าที่มันยังคงสอดคล้องกับข้อความเดิม โดยที่ข้อความใหม่เหล่านั้นก็จะเป็นข้อความที่เป็นจริงด้วยหากมันไม่ไปขัดแย้งหรือไม่ไปทำให้ข้อความเดิมนั้นไม่สมเหตุสมผล และคณิตศาสตร์นั้นจะเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ทฤษฎีความจริงแบบสหนัยนี้ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นแล้ว ปรัชญาของเพลโตที่เป็นการนำเสนอการเข้าถึงความจริงโดยไม่ใช้การสังเกตหรือประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส แต่ใช้เหตุผลเป็นวิถีทางในการที่จะเข้าถึง “แบบ” (Form / Idea) เพราะเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกนั้นมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่จำเป็นกับโลกของแบบที่เมื่อเหตุผลหรือปัญญาเข้าถึงแล้วก็จะสามารถเห็นและ

เข้าใจระบบของความจริงที่จำเป็นและไม่เปลี่ยนแปลงได้นั้นก็จะเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้ทฤษฎีความจริงแบบสหพันธ์

2.3.3 ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม (Pragmatic Theory of Truth) ถือเอาผลสำเร็จ คือ การนำไปใช้งานได้จริง (Workability) หรือประสิทธิผล (effectiveness) เป็นตัวที่ใช้ตัดสินว่า "จริง" ตามแนวคิดนี้ ความจริงไม่ได้เป็นสิ่งที่มือตัวเองโดยอิสระ เพื่อถูกค้นพบ แต่ความจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและถูกกำหนดโดยความคิดและการกระทำของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง

สำหรับพวกปฏิบัตินิยม ข้อความที่จริงก็คือข้อความที่สามารถบอกถึงสถานการณ์หรือความสัมพันธ์ที่เราจะทำหรือปฏิบัติเพื่อให้ได้รับผลตามที่มุ่งหวังได้ ความจริงจะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายในทางปฏิบัติ นักปรัชญาที่มีแนวคิดเช่นนี้ก็เป็นนักปรัชญาในกลุ่มประสบการณ์นิยมใหม่หรือปฏิบัตินิยม เช่น ชาร์ลส์ เพียร์ซ, วิลเลียม เจมส์ และ จอห์น ดิวอี้

สรุปเนื้อหาและประเด็นสำคัญในบทที่ 2

- จิต
- การรับรู้หรือสัญชาตญาณ (perception)
- การรับรู้ขั้นต้น (apprehension)
- ความเข้าใจซึ่ง (comprehension)
- ความตระหนักรู้ (awareness)
- ทฤษฎีการรับรู้
  - สัจนิยม
  - สัจนิยมสามัญ
  - สัจนิยมร่วมสมัย
  - ทวินิยมทางญาณวิทยา
  - ปรากฏการณ์นิยม
  - จิตนิยมแบบอัตวิสัย
  - จิตนิยม
- เอกัตตนิยม (Solipsism)
- ทฤษฎีความจริง
  - ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย
  - ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย
  - ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม

คำถามบทที่ 2

1. จงอธิบายความหมายทางญาณวิทยาของคำต่อไปนี้
  - 1.1 การรับรู้
  - 1.2 เอกัตนิยม
  - 1.3 สัจนิยม
  - 1.4 จิตนิยม

2. จงอธิบาย “ ทวินิยมทางวิทยา ” (Epistemological Dualism) ของลือค มาให้เข้าใจโดยสังเขป

3. จงอธิบาย “ จิตนิยมแบบอัตวิสัย ” (Subjective Idealism) ของเบิร์คเลย์ มาให้เข้าใจโดยสังเขป

4. จงอธิบาย “ ปรากฏการณ์นิยม ” (Phenomenalism) ของคันท มาให้เข้าใจโดยสังเขป

5. จงอธิบายหลักการในการตัดสินความจริงของทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย และทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม มาให้เข้าใจโดยสังเขป

6. ทรรศนะทางปรัชญาที่เรียกว่า สัจนิยม (Realism) มีสาระสำคัญต่างจากทรรศนะแบบจิตนิยม (Idealism) อย่างไร จงอธิบาย